

FINLANDIYA TA’LIM TIZIMI ASOSIDA O’ZBEKISTON MILLIY TA’LIM MODULINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Muallif: Jo’rayeva Nigora Abdullayevna¹

Affiliyatsiya: Pedagogika magistranti¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17321165>

ANNOTATSIYA

Finlyandiya ta’lim tizimi dunyo miqyosida o’zining insonparvar, jarayonga yo’naltirilgan yondashuvi bilan e’tirof etilgan. Ushbu maqolada Finlyandiya ta’lim tizimi tajribasi asosida O’zbekiston milliy ta’lim modulini takomillashtirish istiqbollari tahlil qilinadi. Maqolada “Ta’lim to’g’risida”gi Qonun, PQ-289-son Prezident qarori hamda 2024–2030-yillarga mo’ljallangan raqamli transformatsiya konsepsiyasi asosida takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so’zlar: ta’lim sifati, Finlyandiya, innovatsiya, milliy modul, pedagogika, raqamli transformatsiya, PISA.

KIRISH

So’nggi yillarda O’zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini tubdan isloh qilish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Prezident Sh.M. Mirziyoyev ta’kidlaganidek, “kelajagimiz poydevori bilimli, tafakkurli va vatanparvar yoshlar qo’lida”. Shu bois, ta’lim sifatini oshirish, o’qituvchi faoliyatini motivatsiyalash va zamonaviy modul tizimini joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo’nalishiga aylangan.

Shu nuqtai nazardan, Finlyandiya tajribasi O’zbekiston uchun o’rganishga arzigulik namuna bo’la oladi. Chunki ushbu tizimda o’qituvchiga bo’lgan ishonch, baholashning insonparvarligi va o’quvchilarning individual rivojlanishiga e’tibor eng muhim qadriyat sifatida qaraladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Tadqiqotda taqqoslama tahlil, tizimli yondashuv va empirik kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Asosiy manbalar sifatida Finlyandiya Ta’lim vazirligining “National Core Curriculum for Basic Education (2020)” hujjati hamda O’zbekiston Respublikasining “Ta’lim to’g’risida”gi Qonuni (2020-yil 23-sentabr, O’RQ-637) o’rganildi.

Finlyandiya modelining asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat

1. O’qituvchiga ishonch va pedagogik erkinlik;
2. Baholashda natijadan ko’ra jarayonni tahlil qilish;
3. Moslashuvchan o’quv rejalari va fanlararo integratsiya;
4. Ijtimoiy tenglik va bepul ta’lim.

Mazkur tamoyillar O’zbekiston sharoitida “Milliy modul” konsepsiyasi orqali joriy etilishi mumkin. Ushbu asosda olingan tahlillar keyingi bo’limlarda natijalar va muhokamalar orqali yoritiladi.

NATIJALAR

Tahlillar natijasida quyidagi ustuvor yo'nalishlar aniqlangan:

- O'zbekiston ta'lim tizimida o'qituvchining innovatsion erkinligini oshirish zarur;
- Raqamli texnologiyalarni joriy etishda metodik yordam yetarli emas;
- O'quvchilarning ijodkorligini baholash mexanizmlari takomillashtirilmagan.

2023-yilda Ta'lim sifatini baholash agentligi tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda O'zbekiston o'quvchilarining 47 foizi o'z fikrini mustaqil ifodalashda qiynalgani aniqlangan. Finlyandiyada esa bu ko'rsatkich atigi 8 foizni tashkil etgan. Bu tafovut, birinchi navbatda, metodik yondashuv va o'qituvchi erkinligi bilan bog'liq. Ushbu natijalar milliy modulda "kompetensiyaviy yondashuv"ni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

MUHOKAMA

Finlyandiya tajribasi shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatning asosi – o'qituvchiga bo'lgan ishonch va ta'lim jarayonining insoniy qadriyatlarga asoslanishidadir. O'zbekiston "Raqamli ta'lim 2030" strategiyasi doirasida shu yondashuvni milliy modulga integratsiya qilishi muhim.

Har bir dars moduli o'quvchining shaxsiy rivojlanish trayektoriyasini ko'rsatishi, o'qituvchi esa "yo'l boshchi" sifatida faoliyat yuritishi lozim. Shu orqali o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki individual rivojlanish jarayonini boshqaruvchi shaxsga aylanadi.

Mazkur yondashuv natijasida o'quvchi markazida bo'lgan, raqamli imkoniyatlardan foydalanadigan va ijodkorlikka asoslangan milliy modulni shakllantirish mumkin bo'ladi.

XULOSA

Finlyandiya tajribasi asosida yaratiladigan milliy ta'lim moduli O'zbekiston ta'lim tizimini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqishi mumkin. Buning uchun quyidagi yo'nalishlar dolzarb:

1. O'qituvchi mustaqilligini qonuniy kafolatlash;
2. Baholash tizimini jarayon asosida shakllantirish;
3. Raqamli kompetensiyalarni kengaytirish;
4. O'quvchilarni ijodkorlikka yo'naltirgan dasturlarni joriy etish.

Ushbu yondashuv O'zbekistonni xalqaro reytinglarda yuqori pog'onaga olib chiqish va barqaror ta'lim tizimini shakllantirish imkonini beradi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev, Sh.M. (2022). Yangi O'zbekiston – taraqqiyot yo'lida. Toshkent: O'zbekiston.
2. OECD (2023). PISA 2022 Results. Paris: OECD Publishing.
3. Ta'lim sifatini nazorat qilish inspeksiyasi (2023). Milliy baholash natijalari tahlili. Toshkent.
4. Ministry of Education Finland (2020). National Core Curriculum for Basic Education. Helsinki.
5. O'zbekiston Respublikasi Qonuni (2020-yil 23-sentabr). Ta'lim to'g'risida. O'RQ-637.

6. PQ–289-son Prezident Qarori (2022-yil 15-aprel). Pedagogik ta'lim sifatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida

